

## ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:  
Pe an 18 cor. 1/2 an  
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:  
Pe 1 an 24 frc.  
1/2 an 12 frc.,  
1/4 an 6 frc.

# Unirea

## INSERTIUNI.

Un sir garmond:  
odată 14 fil., a doua  
oara 12 fil. a treia  
oara 10 fil.

Tot ce privește  
foaia să se adreseze  
la: Redacțiunea și  
administrațiunea  
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

## VELEITĂȚI.

(iro) Nimic mai ușor, decât a contrazice. — Acea veleitate de vecinică împotrivire, pe care atât de nimerit ni-o concretizează codicele moralei noastre creștinești în tipul satanei — o întimpinăm și 'n zilele noastre pas-de-pas.

Și nostimă fatalitate, că toate fărădelegile și scăderile omenești mai mult, ori mai puțin, dar sunt legate de acest spirit de contrazicere.

Nexul logic e evident.

Doar răul nu e, decât lipsa binelui, ce-ar trebui să fie, iar păcatul e luptă în contra virtuții impuse.

— Pretutindenea ceva negativ. — Cel fărădelege bine vede, că strică armonia mediului, în care viețuește, iar tiranului ce mult îi pasă, dacă gem sub cnuta lui nesimțitoare: suflete de oameni cu dor și drept de viețuire amăsurat menirei, ce-a dat-o omului însuș Dumnezeu.

O mestecătură bizară sunt firile omenești cu înclinările lor. — Nu ști, să admiri astuția, cu care păcatul se învălură nu odată sub mantaua falsă a cutărui bine obrăzat, — ori să compătimesti din suflet multa rătăcire. — Dar bag' seama ne-a dedat și vieța cu valurile ei colorate să nu ne izbim prea tare de anomaliiile, câte întimpinăm, și faptic — nici că reflectăm în totdeauna la ele prea-prea. — Este în firea omului de-a-se obișnui și cu răul, dacă n'are încotro.

Insemnăm de altcum, că însaș morala noastră creștinească nu odată permite și alege dintre două rele pe cel mai mic — firește sub speța unui bine relativ. Va să zică ține și ea seamă de măruntele peripeții silnice ale vieții și ca atare nu uită a-le pune în cumpănă. — Se știe și ea mlădiă și împacă cu împrejurările; — dar numai până unde

nu i-se discolorizează prin aceasta principiile, ori alterează esența, care numai una poate fi: armonie dreaptă și fericită pe întreaga linie, în sus și în jos.

Și la tot cazul, că în această prezentă de spirit îi consistă în mare parte și vitalitate.

Procedura asta a moralei ne dă și nouă celor ce râvnim din adins la o vieță mai infenză și mai pronunțată: o povață, cum nu se poate mai înțeleaptă. — Ne învață anume să nu ne speriem de toate nimicurile. E oareși-cumva regulă, — încolo destul de ingrată, nu-i vorbă, — ca tot ce e mare și valoros să răzbească numai printr'un anumit cuant de abnegări și suferințe.

Incepând dela însaș opera mântuirii și dumnezeescul ei erou — acest: »*Semn, căruia se va contrazice*« — până la minunile artelor străvechi, până la marile genii scăpătoare de pe scara vremurilor și până chiar la cel mai mic cap de operă valoroasă: toate și-au avut și-și au focul lor curățitor, pânăce, biruind pătrund la lumină.

Dacă e vorba să facem și noi un lucru întreg și vrednic — precum și trebuie neșmintit, — se recere în primul rând, ca cei, pe cari ne-a constrâns vremea să ieșim în plan cu graiurile deslegate și fruntea ridicată: să ne știm da seamă despre ceace voim.

Sufletele înguste, fără orizonturi luminoase, fără elasticitate covenită, fără simț de jertfă îndestuitoare, fără perspective hotărâte și fără demnitatea unei superiorități conștii — n'au dat recorduri nici când.

Moartea noastră, precum și a tot ce-am întreprins noi vre-odinioară fără succes: a fost nu odată propria-ne indolență.

A lipsit din noi spiritul de întreprindere.

Și-apoi încă ceva, — și aceasta mai vartos.

S'a dovedit adecă în nenumărate cazuri și la noi, că nu sunt oameni mai mulți, decât slăbiciunile lor.

A fost și e o plagă neadormită pentru cauza noastră comună, că veșnic numai cobl știm. — Când am încercat câte ceva: duhuri mărunte, te-ai miră de unde, îți răsăriau și ici și colo în cale și ca vrăjitoarele răutăcioase din bazme cu baghete muștrătoare atâta scormoniau pe văzute și nevăzute în sufletele de bună credință, până-ce la capăt ne treziam tot mereu subminați de proprii noștrii frați, — iar ca firească urmare: interesele noastre mai înalte, în loc să prospereze, dădeau anapoda. — Porniau apoi — dela aceiași imbecili — criticele și neîndestulirile gârlă. — Că suntem rămași de lume, că suntem puțini, că suntem neorganizați, că suntem lași, ba că una, ba că alta nu e bună, — și cele multe înainte, Bine! D'apoi cui nu-i place brazda grăbească și pună însuș mânilor pe coarnăle plugului, și-o facă mai bine. Nu huiduiți și bagatelizați trebuiesc cei-ce se zolesc în bună credință, ci ocrotiți și ajuturați cu bunăvoire întru neajunsurile lor. — Este însă altceva în treabă.

Să nu uităm nici la locul acesta că cobia vecinic contrazicătoare, — care însă în schimb nimic pozitiv nu produce, este cel mai distructiv element al societății omenești.

A bagateliza tot ce fac alții, numai pentrucă eventual nu e rodul minții și muncii mele, — a cleveți atunci, când însumi nimic n-am încercat și habar n-am despre abnegările reclamate de-o muncă cinstită de conștie: este cea mai strigătoare nedreptate și denotă o inferioritate din cele mai primejdioase. —

Zavistiile mărunte, împreunate cu mizeriile și scâncirile spiritelor negative și sterpe, nu pot decât învenina și sunt întotdeauna stavile neplăcute, — de cari însă inimile treze nu se împiedecă prea ușor.

Să nu ne uităm vorba! — Zi-ceam mai sus, că viața e plină de antagonisme așa, că nici morala nu se poate pe deplin emancipa de sub presiunea lor. — Ne mai împăcăm deci și noi cu împrejurările, unde prudența o va cere; — dar nu vom să lăsăm una cu capul, ca aceste să ne predominescă într'asa măsură încât, molipsiți de rugina lor, să stagnăm pe cărarea apucată.

Fie, ca baremi acum, când lipsurile noastre sufletești și trupesti ne-au dat gânduri cu totul proaspete și mijloace mult mai potrivite: să ne știm cu toții înălța inimile curate și desinteresate așa, ca prinosul nostru binecuvântat să fie și folositor cauzei sfinte, pentru care se aduce.

## Ce ar mai fi de făcut?

S'a făcut și desigur se va mai face multă vorbă pentru susținerea instituțiilor noastre principale: *biserica și școala*.

S'a discutat diverse mijloace de a asigura acestora o stare mai fericită și o independență mai prielnică față de atotputernicia statului, care dacă și în alte state cu o singură rasă și cu legi umanitare to-

tuși nu li-e favorabilă, cu atât mai periculoasă e pentru noi.

Rezultatul e însă puțin favorabil.

Poporul nostru poate tot în sărăcie; iar preoțimea și dascălimea au picat în ghiarele statului. Căci puținele mijloace bănești de cari dispunem, ne fac imposibilă susținerea acestora în independență.

Puținele fonduri de cari dispunem, nu ne pot ajuta în totalitate. Iar cei cari fac ceva pomană cu noi, îi privim de adevărați Mesii. Și de aceștia noi avem prea puțin!

Dar oare să nu fie vre-un mijloc care dacă l-am folosi și dacă l-am fi folosit, am fi astăzi cu totul în altă stare? .... Eu cred, că da!

Popoarele conlocuitoare ne oferă destul prilej, spre a ne arăta pe ce cale înainteză ele.

Iar aruncând ochii peste granițele țării noastre la frații noștri din alte împrejurări mai fericite ca ale noastre îndată vom găsi mijlocul, pe care îl folosesc pentru ridicarea materială a poporului țaran, în urma căruia urmează și susținerea instituțiilor lor principale.

Ce mijloc folosesc ei?... *Băncile populare*.

Prin acestea adună mai întâi un capital, cu ajutorul căruia să-și poată îmbunătăți mai întâi soarta. Și ajuns odată la o stare mai fericită, oare n-ar putea ajuta și instituțiile, cari lucrează pentru binele lui?

Eu cred, că da!

În România lucrează așa zisele bănci populare, un fel de mixtură raiffeisiană cu a celor pe acții, iar în Bucovina curat Raiffeisiană. Acestea din urmă ar fi pentru noi.

Cum lucrează acestea?

Din cvote de 20 cor. de membru adună așa numitul capital social. Cealaltă sumă necesară membrilor, — cari sunt mai puternice dau și la nemembrii, — o impru-

mută dela vre-o bancă. Dar aceasta de regulă se întâmplă numai la început. Pe urmă curg depunerile. În fiecare sat circulează bani până la 50.000 cor. Aceștia nu mai merg la alte bănci, de multeori străine de aspirațiunile lor, ci rămân la băncuța lor. Legătura cu băncile mai mari e mai mult, ca să poată achita o depunere momentan, ca astfel să ridice moralul băncii lor. Ce se întâmplă cu venitul, respective profitul curat? Fiecare membru chiar dela început primește după cvota sa 5%, poate fi și mai mult, dar nu-i necesar, căci nu cam ajung acasă. Celalalt venit să adauge la fondul de rezervă. Și aceasta așa merge încet încet până se ajunge la o anumită sumă, să zicem 4000 cor., cum sunt întemeiate Raiffeisenenele de până astăzi. Celea 4000 cor. împreună cu cealaltă circulațiune fructifică liber.

Și oare acum văzând țaranul nostru, că nu-și mai rupe opincile pe la orașe după bani, ba că din ce în ce banii i-se înlesnesc în raport cu fondul de rezervă, ba văzând că Domnul preot și învățător muncesc din greu pentru ușurarea lor, — oare nu vor înființa din profitul curat un *fond de binefacere*?, din care an de an să contribuie cu câte 50—100 cor. la fondul general de ajutor al preoților și învățătorilor? ... Cred, că da!

Să avem în arhidieceză numai 400 de astfel de bănci, cari să contribuie cel puțin numai cu 50 cor., contribuie care cu cruțare la o bancă e disparență, am adună anual un ajutor permanent de 20.000 cor. Cât ne-am putea ajuta cu acesta!

Cine sunt chemați să înceapă aceasta? Domnii preoți și Domnii învățători.

Puțină muncă se recere, puțină suferință; dar pe urmă vine odihna și mulțămirea sufletească, că lucrează și pentru binele vremelnic al turmei lor cuvântătoare, care încă din ce în ce îl va respecta mai mult

## FOIȚA.

### IN ASFINȚIT.

Pierdut așa cu ochii 'n zări de aur  
Un cer senin îmi cucerește firea  
Și zarea prinsă 'n lacrima de sânge  
Îmi leagănă în jalea ei zidirea.

Privesc moșnegii munți cum își respiră  
Șuvițele pre umerii de stâncă  
Sunt munții vechi... povestea lor mi-e dragă  
Și jalea lor e nesfârșită încă.

Imprejmuiți de pulberea 'nsărării  
Pe fața lor durerea și-o resfrânge  
Inlăcrimata zare primenită  
În tremurarea razelor de sânge.

În graiul lor e-atâta duiosie  
Și tănuț în șoapta primăverii  
Cu jalea lor ar vrea par'că să spună  
Că ne'nfrățesc în sbuciumul durerii.

Oct. Lupeanu.



## Vestitorii credinței.

Spre pol.

(Continuare).

Blizzardul e foarte primejdios în Alasca; durează une-ori mai multe zile și dacă te surprinde la drum, mare minune să nu te prăpădești sub mormanul de zăpadă. Poți scăpa dacă ai câni buni, căci aceștia te pot scoate din năcaz, dacă vântul nu le suflă din față. Altfel, lucrul cel mai cuminte e să-ți faci o groapă în zăpadă și să te ocrotești în fundul ei. Te așezi binișor lângă câni, grijind să nu adormi, căci atunci te pomenești cu siguranță pe cealaltă lume. Blizzardul seceră multe victime — și cadavrele nu le află nimeni până în vară, când zăpada începe a se topi.

Numai atunci îți simțеști pe deplin nimicnicia omenească, după ce ai trecut prin grozăviile acestui uragan. Te vezi singur, departe de orice ființă omenească, acoperit de nămeți, biciuit până la oase de vântul ce răsbate chiar și prin blănițele cele mai calde. Și pe mine m'a ajuns odată mania acestui vifor — și șeful m'a căutat o zi și o noapte pretutindeni, dând drumul cânilor să-l poarte, în voia întâmplării. Din norocire avem niște câni escelenți, cari își fac datoria cum se cade.

\* \* \*

Misiunea din Nome s'a creiat înainte cu patru ani și astfel e un teren cu totul virgin pentru predicarea Evangheliei. Avem o biserică pentru albi, cari sunt, în cea mai mare parte mineri, și alta pentru eschimoși, cari formează partea cea mai mare a populației. Cel dintâi misionar a fost părintele Fortune din Canada. El a trecut în Nome și a început a predica eschimoșilor Evanghelia de pe țărmul mării de Behring.

Este aproape cu neputință să însurui toate greutățile cu cari a avut de luptat bunul misionar. Mai ales limba eschimocă i-a fost grea, pe care a învățat-o cuvânt de cuvânt, fără să poată avea la îndemână nici o carte ajutătoare. Și e o limbă foarte dificilă, după cum m'am convins singur.

Convertirile decurg cu încetul; până acum avem peste 250 eschimoși catolici. Numărul se pare foarte mic în comparație cu succesul altor misionari; să nu se uite însă, că Indienii și Eschimoșii sunt niște popoare foarte ciudate și bănuitoare. Nu s'au pomenit convertiri în masse, între ei, ci fiecare credincios trebuie câștigat în particular, cu multă trudă — fără de a resimți elevarea aceea sufletească a altor misionari, cari botează la an sute și sute de convertiți.

Cei 250 credincioși ai noștri sunt reslățiți pe malul Mării-Behring și a Oceanului glacial. Câțiva locuiesc în Nome.

și-și va câștiga încredere mai mare în persoanele Dlor.

Lucrul nu mai suferă amănare. Ambii factori culturali ai noștri să se pună pe lucru. Dacă nu pot amândoi împreună, să facă care poate, celalalt să tacă și să ajute cu cumințenie. Dar ce frumos le-ar stă ambilor împreună! Spre scopul acesta se recere dragoste și muncă față de fii noștri. Și eu cred că nu lipsește astăzi din inimile preoților și învățătorilor noștri.

Prin urmare, dacă voim să îmbunătățim soarta poporului nostru, dacă voim să ne putem ajuta instituțiile noastre culturale: biserica și școala fără multă vorbă, să înființăm în fiecare parohie câte o *Insoțire de credit* sistem Raiffeisen. Și vă asigur, că peste 50 de ani nu va fi popor mai fericit ca al nostru pe acestea plaiuri; la din contră nu va fi popor mai de plâns ca al nostru!

**Elie Câmpian,**  
prezidentul Insoțirii de credit  
din Agârbiciu.

## Institutele economice ale Ungariei.

Instituții cu scop de a promova cunoștințele agronomice.  
(Continuare).

*Școala superioară de veterinari* (állatorvosi főiskola Budapest VII Rottenbiller utca 23 szám.) Are cursuri de patru ani. Aici își iau diploma cei, cari vreau să fie medici veterinari. Să primesc numai absolvenți de gimnaziu cu testimoniu de maturitate. Băeții săraci primesc stipendii de 3—4—6 sau 800 coroane. Rugările sunt a se adresa ministrului de agricultură și să înaintează prin rectorul institutului.

*Academii agronomice* (gazdasági aka-

démiák) sunt în: Magyar-Óvár, Debreczen, Kassa, Keszthely și Kolozsvár. Să primesc băeții absolvenți de gimnaziu cu maturitate. Cursurile (în trei ani). Băeții săraci pot să capete stipendii de 300 cor. Rugările sunt a se adresa ministrului de agricultură și se înaintează prin direcțiunile academiilor. În Cașovia, Cluj și Dobrițin, academiile au și conviectele lor.

*Școale pentru economii* (földmives-iskolák) sunt în Lugoj, Szilág-Somlyó, Turda. În aceste școli să pregătesc copiii de economii pentru a fi capabili să poarte economii mai mici și să poată conduce atari economii. În școlile acestea să pregătesc și cei ce vreau să fie supraveghetori și conducători de lucru. Condițiile de primire sunt: să știe respectivul serie și ceti, să fie împlinit 17 ani și să fie apt de muncă. Copiii de economii sunt preferiți. Tot la aceste școli se țin și cursuri de earnă de câte 2 luni pentru economii, ce se însinuă la aceste cursuri. Se mai țin și cursuri de vară pentru învățători, cari sunt chemați să propună și în școlile economice de repetiție.

Mai sunt profesori specialiști în cele economice și anume în Arad, Deva, Cluj, Oradea-mare, Gherla, Székely-Keresztur, Székely-Udvarhely, Timișoara etc. cari propun la preparandii, și în districtele lor sunt datori a ținea prelegeri economice, a supraveghia economiile de model, a sta cu sfatul la dispoziția publicului în specialitatea lor, și a eși la fața locului gratis.

*Profesor de specialitate în economia de cânepă și în* (kender-, és lentermelési szaktanár) e în Budapesta (II. Bimbó-utca 31). Profesor specialist ambulant în economia de hemeiu (komlótermelési szaktanár) Cluj. Profesor specialist în aranjarea și folosirea pășunatelor (legelőkezelési szaktanár) în Breznóbánya și altul în economia de crumpene

(burgonyatermelési) în Sztubnya-fürdő. Aceștia pot fi consultați în specialitatea lor și sunt datori a fi la dispoziție publicului gratuit. Pentru lățirea cunoștințelor economice servesc și economiile mărunte de model, pe cari le înființează și susține ministrul de agricultură, în diferite ținuturi.

În muzeul agronomic (mezőgazdasági muzeum) din Budapesta VII. Város-liget se pot vedea toate obiectele necesare la economie în dezvoltarea lor istorică etc.

*Instituții cu scop de a promova viticultura și vinicultura,*

*Stațiunea experimentală pentru vița de vie* (szőlészeti kísérleti állomás Budapest, II. Debrői ut. 14—17 szám.) Face experimente privitoare la cultura de vițe, la manipularea vinurilor. Studiază diferite boale de viță de vie. În scopul acesta are patru mari laboratoare, camere de sticlă și vie mare în apropierea capitalei.

*Cursul superior pentru economia de vie și vin* (felsőbb szőlő és borgazdasági tanfolyam Budapest II. Debrői ut. 13 sz.) Cursul acesta durează un an și se primesc acei indivizi, cari au absolvat academia agronomică. Cei săraci pot concurge după stipendii.

*Cursul pentru pivnițeri în Budafok* (pincemesteri tanfolyam Kossuth Lajos utca. 84) menit de a crește indivizi pricepători în manipularea vinurilor. Spre scopul acesta are statul în Budafok pivnița sa, în care se manipulează vinul tuturor viilor de stat (pe an cam 5000 hectolitri). Se primesc la acest curs aceia, cari au absolvat vre-o școală de vierit cu succes bun. Cursul ține cam un an, e gratuit și se începe în 1 Octomvre. Cei săraci capătă stipendii.

*Școale de vierit* (vincellériskola) sunt în Bihar-Dioszeg, Aind, Pojon cu scopul de

Pe ceialalți îi cercetăm vara, ca să-i mângâiem, să le dăm învățături, să le botezăm copiii și să le administrăm sacramentele. Mulți ne cercetează vara, plutind în spre Nome cu luntrile lor pregătite din piele de focă. Pe cei încreștinați îi întărim în credință, pe ceialalți îi pregătim, în fiecare sară dela 7—10 ore, pentru încreștinare, explicându-le catechismul. Ne îngrijim de starea lor sanitară — și le dăm doftorii.

Părintele Fortuna, șeful misiunii, de o vreme încoace reclamă o pregătire din ce în ce mai mare, din partea catehumeților. Aceasta pentru motivul, că de multe ori se abat pe aici așa zișii misionari protestanți, apoi minerii dela băile de aur, vânătorii străini de balene și focă, răspândind calomniile asupra catolicismului și făcând astfel să dubiteze pe acești creștini, în sufletul cărora abia a încolțit sămânța credinței. Dacă nu ne-ar stă în cale piedecile acestea, am avea rezultate deosebit de frumoase, căci Eschimoșii sunt un neam de oameni blând și serios, chiar în urma vieții de lipsuri ce o duc, sub descărcarea urgiei și a viscoalelor uriașe dela Miază-Noapte.

Piedecile obișnuite la alte popoare barbare: imoralitatea și închinarea la idoli, sunt lucruri ce nu obvin între eschimoși. Abia poți afla o urmă cât de mică de idololatrie deși au cunoștință despre dia-

volul și când se mânia înjură: „du-te dracului“.

În privința morală, trăesc în monogamie strictă; poligamia sau schimbarea femeilor — lucruri obișnuite la indienii din America — sunt, pentru ei, cu totul necunoscute. Ei sunt foarte religioși, de un temperament iscoditor și pașnic.

\* \* \*

Am avea un foarte multămitor teren de muncă, dacă am fi mai mulți și am putea să cercetăm mai adese bordeiele eschimoșilor. Dar suntem numai doi și decâteori ne abătem pe la ei, ne primesc cu nespūsă dragoste, rügându-ne să rămânem timp mai îndelungat între ei, învățându-i. Dar aceasta ne e cu neputință — căci terenul de muncă e așa de vast! — și noi trebuie să părăsim, cu sufletul îndurerat, colibebele bunilor eschimoși. Într'o bună dimineață nimerește apoi misionarul protestant, se așează acolo, și le zidește, sprijinit cu bani americani, o școală spațioasă și bine încălzită. Incepe a bârfi apoi împotriva catolicismului, instăpânindu-se asupra bieților eschimoși, luând asupra-și rolul de mijlocitori și în vânzarea de blăni. Munca noastră este aproape paralizată.

Iată, pe scurt istoria misiunii din Alasca: Am venit aci prea târziu, căci protestanții ocupaseră deja aproape toate punctele strategice. Suntem apoi și prea

de tot puțini. Batăr de ar mai veni și alți frați să ne dea mână de ajutor! Am putea face minuni. Să vină însă numai aceia, cari n'au trebuință în totdeauna de pat moale și se îndestulesc și cu îmbrăcăminte pregătită din piei de focă. Am putea converti mii de suflete, ceea-ce ar însemna un seceriș extrem de bogat.

Misiunea din Alasca e susținută în prezent din partea Iezuiților din Alasca, și aceasta e o mare fericire pentru noi, căci primim posta destul de regulat, chiar și iarna. Avem promisiunea, că serviciul postal se va efectua de aci încolo cu ajutorul cânilor. Ținem 17 câni, cari reprezintă în particular o valoare de 250 franci aproximativ. Avem în depozit 1200 chile de pește uscat, căci câinii încă se nutresc cu pește și carne de focă.

Și iată, așa trăim noi în Alasca, muncind pentru convertirea eschimoșilor. Rog pe cetitori, să se roage pentru noi și pentru misiunea din Nome.

P. I. Bernard S. I.

*Mâna care dă e mai presus decât  
acea care primește.*

*Inima-i un copil: pofteste ce vede.*

a pregăti în cursuri de doi ani, indivizi pricepători în conducerea de vii mijlocii. Condițiile de primire: 4 clase elementare, să fie implinit 16 ani și să fie sănătos. Școli de vierit inferioare mai sunt în Keskemét, Ménes, Tapolca, unde se primesc indivizi, ce știu scrie și ceti ungurește și sunt sănătoși. Scopul acestor școli e de a pregăti muncitori și oameni pricepuți de a conduce vii mai mici. Cei săraci pot să fie primiți gratuit.

*Inspectori de vierit și vin* (szőlészeti és borászati felügyelők) sunt în Sătmar, Șimleu, Ménes, Aiud, Dicsőszentmárton, Marosvásárhely etc. Aceștia sunt datori a sta cu sfatul la dispoziția vierilor. Sunt datori a ține și cursuri de vierit ceea ce trebuie să le publice cu mult mai înainte, ca publicul să fie orientat, când și unde să vină la ascultarea cursurilor.

*Miklóstelep în Keskemét* e menit a arăta vierilor cum se cultivă vița noastră în pământ nășipos fără să-i strice floxera.

Mai sunt afară de aceste 28 de *plantațiuni cu vii* americane de stat, unde se cultivă vița de vie americană, să altuiesc aceste cu vița nobilă, se țin cursuri pentru lucrători și conducători de lucrări la vie.

Așa sunt plantațiunile din Csála și Baracka (com. Arad) unde se cultivă vița de vie americană și cea europeană pe un teritor de 450 jugăre și există o școală de viță altuită pe un teritor de 350 jugăre. Direcțiunea acestor vii e în Arad (József körút 7).

*Plantațiunea de stat de vie din Kőbánya* (Állami szőlőtelep). E la dispoziția școlii experimentale de vierit, de care am zis mai sus.

Școlile de vierit din Mánatelep (com. Somogy) de 315 jugăre, Kőkuttapard (com. Somogy), de 1200 jugăre înființate cu ajutorul statului de vierii din acelea comune, ca să-și restaureze astfel viile nimicite de floxera.

Mai sunt teritorii plantate cu vii cu ajutorul statului. — Nyires (comitatul Pestei) Sóstó (com. Szabolcs), Szőkehegy (Komárom), Nána (Fejér), Bokod (Komárom).

Depozite de piatră pucioasă de stat sunt în Bihardiószeg, Ménes, Tarcal și încă vre-o 92 de stațiuni pentru piatră pucioasă. De aici ceice doresc să acvire piatră pentru extirparea floxerei, o capătă ieftin.

*Pivnița de model* regnicolă din Budapesta (Kőzponti minta pince) palatul ministerului de agricultură, înființată cu scopul de a manipula rațional vinurile și mai ales a valoriza, exportă și vinde vinurile producțiilor în străinătate.

Pentru a împiedeca falsificarea vinurilor sunt pe lângă oficiile solgăbirăești, magistratele orășenești etc., *comisiuni de control* (borellenörző bizottság) cari urmăresc toate prevaricările, ce se fac în direcția aceasta și le urmăresc pe cale judiciară. Competente în afaceri de falsificare a vinurilor sunt comisiunile de control din Budapesta și Cluj.

Vierii, cari doresc vița de vie americană sau altuită dela stat, pot avea aceasta cu preț redus, dacă își înaintează rugărilor până în 15 Dec. a fiecărui an (timbru de o coroană) către ministrul de agricultură. Că ce viță, câtă și unde are statul, se poate vedea din *Földmivvelési Értésítő*, ce se află în fiecare cancelarie comunală și datele referitoare la viță, la pomi, altoi, arbori, tufe etc. se publică de regulă în luna Iulie—August... Preoții, învățătorii, vierii mai mulți laolaltă totdeauna o capătă cu reducere.

**Un sultan despre simonia ierarhilor grecești.** Impotriva ori câtor preservative, plenipotențiarilor moderni ai Turciei râvnesc din răspuseri să pună zăgazuri neplăcute în calea confesiunilor creștine și mai vârtos în calea Fanarului, care știut e, că este centrul naționalismului grecesc. În urma acestei dragoste omorătoare s'a dat în vileag și mai nou într'un ziar turcesc (Echos d'O. 1910 nr. 85) un document, ce nu servește chiar spre laudă apucăturilor, cari încă și în veacul trecut mai neteziau drumul înspre tronul patriarhilor grecești desuniți. — În 5 Decembrie 1848 marele vizir Mohamed Ghatib scrie — din însărcinarea sultanului Abdul Medschid — următoarele către patriarhul de atunci Anthimos IV: „Nu de mult ni-s'a dat să aflăm neîndoios, că înaintașul Dv. Anthimos în vederea alegerii sale de patriarh, precum și în vederea alegerii urmașului său în scaunul episcopesc din Kusch-Ada (Ephesus): a dat Excelenței Sale fostului Camerar Hamdy Bey 400000 piasteri (1 p. = 20 bani) — E de prisos să mai accentuăm, că prima datorință a oficialilor, cu deosebire însă a funcționarilor duhovnicești este, ca într'u toate legăturile lor cu poporul să se năzuiască la cea mai mare dreptate și integritate. Dacă vom da însă și unuia și altuia bani pentru ocuparea vre-unei dirigătorii, — ne vom simți în cele din urmă nevoiți, ca acești bani risipiți să-i recăștigăm prin exploatarea popoului, — depășind prin aceasta marginile dreptului și ale legalității. Dupăce astfel josnice netrebuințe jignesc aspru voința și simțul de dreptate al Majestății Sale, — descoperirea acestui trist afer a turburat pe Majestatea Sa cum nu se poate mai adânc. Drept aceea s'a ordonat, ca leafa numitului ofician să fie reținută în parte, iar patriarhatului să se predee suma de 400000 piasteri pentru îndatoririle față de lista civilă împărătească. — Dupăce însă banii aceștia au fost luați de pe popor, — se returnează patriarhatului cu ordinul ca să se folosească pentru opere de binefacere, cum ar fi: pentru școale și spitaturi.

„Și pentruca aceasta să fie de preservative aceluia, cari în acest mod regulat dau și primesc mită în bani, — ordinul de Cabinet împărătesc reacearcă pe sfinția voastră, să grijească cu trezvie, ca astfel de întâmplări nevrednice să nu se mai reptească.”

## Reviste.

**Roma.** Foile din capitală vestesc, că în locul contelui Niculae Széchen fost ambasador al Monarhiei noastre pe lângă Vatican și trecut în aceeași calitate la Paris, va fi numit ca urmaș prințul *Schönburg*.

**Din Cameră.** Desbaterea bugetului s'a început în Cameră în mijlocul celei mai mari neinteresări a deputaților. De două ori a trebuit chemați părinții patriei de pe coridoare, până ce în sfârșit s'au adunat în număr îndestulitor. Re-

ferentul proiectului de buget a vorbit rece și fără de a face vorbă multă cu recomandarea proiectului. A amintit că din cauza speselor recerute pentru armată, bugetul s'a ridicat mult în ce privește cheltuielile, dar s'a cercat ecvibrarea în ridicarea dărei pentru scutirea dela serviciul militar, a taxelor pentru moșteniri și în reforma dărei asupra spirtuocaselor.

Primul vorbitor Kossutist nu primește bugetul, fiindcă, enormele spese, ce se recer pentru armată, nu stau de loc în proporție cu cheltuielile ce s'ar recere spre alte scopuri, cum ar fi de pildă cele culturale. Nu crede, că cheltuielile ce vor putea ecvibră prin sporirea dărilor pe spirt, moșteniri ș. a. cum a accentuat al doilea orator, ating iarăș numai clasa de jos a populațiunii.

## Fata magnetică dela Baia-de-Criș.

— Epilog. —

— „*Pești Hirlap*“ din 12 a lunei curențe ne aduce știrea următoare: „ni-se scrie dela Deva, că comisiunea disciplinară a bisericii reformate din comitatul Huniadoarei, a ținut Vineri ședință sub presidul fișpanului pensionat Carol Pogány. Comisiunea a pertractat cauza disciplinară a preotului Victor Benkő din Baia-de-Criș. Benkő adevă, când s'a lătit vestea despre întâmplările miraculoase a unei fete cu puteri magnetice din Baia-de-Criș, — a scris un articol în „*Buda-pești Hirlap*“, în care minunea aceea a atribuit-o la puteri mai înalte și diavolului. Pentru aceasta comisiunea a judecat, că preotul Benkő să fie infruntat. Sentința aceasta a produs senzațiune generală în comitat.”

Nu ne mirăm de o judecată ca aceasta: pentrucă domnul Pogány a fost fișpan în Caraș-Severin, din care atotputernicie nu demult a căzut și încă nu să va fi putut dezbăra de inchipuirea, că putere mai mare decât a lui nu există, nici în sus nici în jos. Deci bietul popă, care a crezut în puteri mai mari, decât ale fostului fișpan, a trebuit să fie pedepsit.

Ce privește „minunea“ aceea din Baia-de-Criș, nu zicem nici albă, nici neagră despre dânsa: pentrucă nu este constatat nimic. În ziarele ungurești s'a sporit multă vorbă firește garnită cu „superstițiuni românești“ despre o fată (de român), înaintea căreia se pleacă crengile merilor și ale perilor din grădina, — iar brușii și petrele se ridică și vin spre dânsa. Doară faptele, de cari se vorbea, nu au fost constatate. Bietul popă reformat Benkő, s'a scăpat de a scris, că lucrul acela numai prin rugăciuni se poate vindeca. Alți reformați i-s'au sculat în cap, zicând, că B. voiește a introduce exorcismii. — De aci i-a venit osândirea bietului popă reformat. — Se înțalege de sine, că dacă pe reformații noștri nu-i mai poate atinge nici bine de sus, nici rău de jos, ce lipsă mai au de rugăciuni? Pot să-și încuie bisericile: că păgânii de azi nu mai au lipsă de ele.

## Fondul cultural.

S'au primit următoarele contribuiri:

Petru Cordea, preot Spring	300—
G. N. Cordea, inginer București	500—
Emil Frâncu, preot Cerghid	972
Ioan Pop, preot Căstelnic	15—
Ariton Popa, protop. Reghin	300—
Dr. Io. Moldovan, avocat Aiud	500—
Barbu Păltineanu, București	100—
Ieronim Spornic, Sibiu	200—
Dumitru Pop, propr. Fărăgău	100—
Vas. Tatar, preot Kebele-Szt-Ivân	200—
Alex. Nemeș, Cojocna	100—
Rom. Romoșan, preot Mărgău	200—
Ioachim Pop, învăț. Feneșul sâs.	100—
Ioan Isaic, preot	200—
Greg. Mautilă, preot Tohan	200—
Moise Brumboin, "	300—
Nic. Racovițan, " Schiopi	400—
Ioan Hossu, cantor	10—
Oct. Tăslăuanu, public. Sibiu	500—
Romul Orbean, preot Iclânzul	400—
George Boer, preot Cs. Lázárfalva	200—
Maturizantii din 1900	450—
Ioșif Lita, protop. Iclod	1000—

† **Dr. Petru Șpan**, profesor la Seminarul „Andreian” din Sibiu, a repausat în 14 Martie. Decedatul a fost un profesor foarte distins, un excelent scriitor în materie de pedagogie, autor al multelor manuale de școală. Moartea lui înseamnă o pierdere pe terenul cultural-didactic, ales că repausatul împlinise numai 51 ani.

Odihnească în pace!

## Noutăți.

**Cătră cetitori. Dela 1 Martie nou înainte foaia noastră apare de trei ori pe săptămână: Marța, Foia și Sâmbătă seara în formatul și mărimea de până acum. Prețul de abonament l'am statorit în 18 cor. care ne rugăm, să ni se spezeze înainte. Cei ce nu vor să aboneze și plătească foaia, binevoiască a returna primul număr, spre a ne putea conforma pentru viitor. Ținem să recomandăm fraților protopopi vrednica procedură și prețiosul serviciu, ce ni-l fac: venerabilul vicar Alimpiu Barbulovici din Șimleu și harnicul protopop Ioan Pop dela Morlaca, cari încassează toate abonamentele din tractele lor și deja în lunile cele dintâiu ne spezează bani. Dacă toți protopopii noștri ar face ca ei, existența noastră ar fi deplin asigurată.**

Adunarea jubilară a „Economului” din Cluj. Sâmbăta trecută s'a ținut adunarea generală a băncii „Economul” din Cluj, care în ultimii ani a luat un avânt așa de falnic. Regretăm că din lipsa de spaț nu am fost în plăcuta poziție de a publica raportul detaliat asupra acestei adunări jubilară. O vom face în un număr apropiat.

**Știri personale.** Nicolae F. Negruț a depus cu bun succes la universitatea din Budapesta consura de profesor din matematică și fizică, — iar Ștefan Pop și Simion Gocan, examenul pedagogic. Toți trei sunt profesori la institutele noastre de învățământ. — Felicitări călduroase!

**Piu X. și Lueger.** Sfinția Sa Piu X. — pe cum se vestește din Roma — a ordonat ca portretul lui Lueger, inimosul primar creștin de odioasă al Vienei, să fie pictat pe sama colecțiunii din Vatican.

**Rege penzionat.** Guvernul Portugaliei e aplicat a da regelui expulzat: Emanuil o rentă anuală de 660 livre.

**Impăratul german** Vilhelm, în cale spre ostrovul Corfu, va descinde în 24 l. c. pe o zi în Viena, unde va cercetă de monarhul nostru.

**Lugojul 20.000 locuitori.** „Drapelul” scrie: Orașul nostru a trecut în anul 1911 peste 20.000 locuitori. Deși ca cetățeni ne bucurăm de acest spor, totuși ne-am bucură îndoit, dacă ni-s'ar putea spune precis, cam câți români sunt în Lugoj. Nu e curioasă întrebarea?

**Iuriști — sofragii.** De curând s'a lansat și în țara noastră idea, ca iuriștii, precum și alți studenți universitari fără mijloace suficiente să se aplice de sofragii (chelneri); ocupațiune de altfel cinstită și curată. Pe semne ideea prinde cam cu greu în Chanaanul nostru, unde orice — și păcatul — e mai cu trecere de cât munca onestă. Multe ar mai trebui noi să învățăm d. p. dela Americanii și Germanii practici. În Svițera deja mai mult de cât de un sfert de veac învățătorii vara sunt cu toții sofragii și mulți dintre dâșii au ajuns profesori de universitate cu renume. — Cine te mai întreabă azi, că ce ai fost; — cine ești, și s'a sfârșit! Ei, dar noi, — eternii: noi, cei bolnavi de simțitori, tot unde nu ar trebui!

**Pentru fondurile arhidiecezane.** S'au colectat de elevi pentru Masa studenților Cor. 17-24 de elevul Iuliu Lipovan Cor. 260 „Zarandeană”, Băiță Cor. 20. — „Armonia” Cincul-mare, Cor. 20. — „Furnica”, Făgăraș, Cor. 100. — fondul Orfanotrafu a primit Cor. 10 ca rescumpărarea anunțurilor de cununie a clericului Livia-Costea cu Volumnia Cosma din Feurd.

**Bănci populare.** Atragem atențiunea iupitilor noștri cetitor asupra articolului harnicului învățător din Agârbiciu Elie Câmpean, intitulat: „Ce ar mai fi de făcut?” Frumoasele idei desfășurate în acel articol sunt așa de ușor de pus înpraxă și au un rezultat așa ne binefăcător.

**Monte Carlo.** În apropierea acestuia se află un cimitir numit: cimitirul anonimilor. Aici își află odihna cei mai mulți dintre cei ce și-au pierdut-o dimpreună cu viața în iadul jocului de cărți, care e: Monte Carlo.

**AVIZ.** Abonenții noi sunt rugați să o scrie aceasta pe mandatul postal spre a nu se întârziă expediția. Schimbarea de domiciliu sau orice greșală cu adresa — rugăm să ni-se notifice grabnic — spre a se încunjură eventualele neplăceri.

**Zel.** Ministrul cultelor și instr. publ. ung. a oprit manualele: I. Popescu—Dr. P. Șpan: Carte de cetire a II. (ed. X. 1898) și Carte de cetire a III. (ed. VIII. 1907). Moti-tivele: sterotipe.

**Dare pe cei necăsătoriți.** Din Aldenburg se vestește: În comisia parlamentară de finanțe s'a făcut propunerea, că tinerii ne-insurați și fetele nemăritate — cari sunt între anii treizeci și cincizeci, — cum și văduvii și văduvele fără copii, să solvească după venite 10% dare. Comisia a primit propunerea; — ba unul dintre membrii a cerut chiar urcarea dării la 50% — ceea-ce însă, de s'ar fi primit, eră cam pipărat.

**Noutate în București.** Aflăm, că metropolia a permis comunității ortodoxe albaneze să-și deschidă în Capitală un local propriu de rugăciuni, în care să se celebreze în limba albaneză.

**Bani falși.** La gara din Deva niște muncitori a fost prinși că plătesc cu piese de cinci coroane false. Cinci au fost deținuți. În jurul Devei altcum circulează multe astfel de monete; și primejdia o mărește și împrejurarea, că imitațiile sunt bine reușite.

**Vezuvul.** Din craterul vezuvului s'a urnit mai zilele trecute o mare masă de deal, pricinuind și cutremur de pământ. Vezuvul, pare acum astfel, ca și când i-ar fi retezat vârful.

**Necrolog.** † Izidor Cheșan, jude de tablă reg. în penziune, a repausat în 5 Martie a. c. în anul 67 al etății și 37 al fericitei căsătorii, în Comloșul-mare (com. Torontal).

Odihnească în pace!

**Birou de informații.** Recomandăm cetitorilor noștri biroul de informații în Budapesta, de sub conducerea dlui avocat Dr. Constantin Manea, avocat diplomat, de care se face pomenire pe pag. a 3-a a foii noastre. Praxa de 7 ani ce a avut în Lugoj îl pune în poziția să cunoască multe lipse ale celor din provincie, cărora dsa le stă la dispoziție cu cancelaria sa administrativă și biroul de informații.

### Posta Redacțiunii.

V. S. Colecta amintită s'a publicat, fără a mai specifica numele dărnitorilor, iar cealaltă se conține când avem loc. Darul judeului Teban de 100 cor. pentru fondul cultural a ajuns la destinație.

E. P. în R. Uitare e capătul a toate. — Ori nu? Să vedem!

V. P. în Gerliște. I-am făcut loc, precum vezi. Să mai vedem și alte „glasuri”, — notițe scurte șcl. de interes obșteșc. La revedere cât mai deasă.

M. B. — Ai toată dreptatea. Și noi tot într'acolo rămânim. Dar, vezi, — dacă e vorba, precum zici și Dta, să fim un chip fidel de manifestare pentru întreaga noastră provincie metropolitană, s'ar recere, ca și cei din provincie și de pe la periferii să se gte achită, față de cauza comună: să ne avizeze, la timp, despre tot felul de mișcare culturală. Lucru: pe cât de bagatel, pe atât de prețios.

I. M. în L. Bine! A ceea o puteai și Dta gti, că nici noi nu poftim osteneală în cinste. Restituim ce e de restituit.

R. O. Nu putem. Noi din principiu nu luăm parte în hărțuiala altora.

C. C. Beiuș. Mai trăiți?

# PARTEA LITERARĂ

## CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.  
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

13

Povala conduse pe Mazko și Zbisko în locuința din strada Precuratei Vergure Maria, unde le-a pus la dispoziție o odaie spațioasă și i-a dat în grija sprozilor, iar el s'a grăbit la palatul regelui, de unde s'a reîntors numai neaptea târziu. Și ca să cîneze mai cu poftă aduse și câți-va prietini buni, cari în adevăr erau veseli și știau să beie și să mănăce bine. Stăpânul casei nu prea era vesel și îndată ce rămase singur cu frații Bogdaniec, spuse lui Mazko:

— Despre afacere am vorbit cu un canonic, care e știutor de carte și pricepe și legile. Știi ce mi-a spus? A vătămă pe trimisul regelui e păcat de moarte. Rugați-vă lui Dumnezeu să nu vă denunțe cavalerul cruciat!

Și cu toate că Mazko și Zbisko erau veseli în decursul cînei și goliră la păhare unul după altul, când se desmeteciră sau culcat cu inima neliniștită. În special Mazko nu putea adormi de loc; s'a tot svârcolit în pat, până ce în sfârșit zise fratelui său:

— Auzi Zbisko?

— Aud, frate.

— Vezi, cu cât mă cuget mai mult la afacerea ta, cu atât frica crește în mine și mi-e teamă să nu o pățești sau să-ți pierzi vieța.

— Așa crezi? întrebă Zbisko, de jumătate somnoros și fiindcă era obosit de drumul îndelungat, se întoarse către părete și adormi greu.

### V.

În ziua următoare Povala împreună cu cei doi nobili Bogdanievic, s'au dus să asculte sf. liturgie și să vadă palatul regal și oaspeții adunați în oraș. Povala întâlni pe stradă o mulțime de prietini, cunoscuți și nobili, al căror nume era cunoscut uu numai în țară ei și în străinătate. Zbisko privea mirat la ei, dar, în ascuns își propuse, că decumva afacerea lui cu Lichtenstein se va termina cu rezultat favorabil, își va măsura puterile cu acești nobili viteji. Unul dintre cavaleri, ce era rudenie din Cracovia, le istorisi, că acel canonic, care fu trimis la Roma, cu epistola dela regele, ca să invite la botez pe papa Bonifaciu IX. s'a reîntors cu știrea, că Sfîntia Sa încă nu știe, dacă va veni în persoană, sau își va trimite delegatul să boteze pe noul născut. Cavalerul spuse și dorință păpăii, că bălatului să-i pună numele: Bonifaciu. Vorbeau apoi, că încurând va soși Sigismund, regele ungar. De Sigismund știau cu siguranță, că va veni, deoarece venise de multeori chiar nechemat, să vadă decursul jocurilor cavalești și gimnastice.

Povala, Zavisa de Garboot, Dobko de Olesnica, Nasam și alții povesteau despre cazul, când regele Vladislav, cu ocaziunea vizitelor din urmă a regelui Sigismund, i-a rugat în ascuns, ca pe cavalerii din Ungaria să nu-i prea atace, căci regele lor ar stă să

moară de năcaz. Vorbeau apoi cu mare interes și de leagănul de argint, pe care l-au trimis ca dar principele Vitold, soția lui, boierii și principii litvani. Înainte de misă, cavalerii se adunau, de regulă, în grupe mai mici discutând evenimentele mai nouă. Așa făcură și acum. În mijlocul unui astfel de grup, Mazko începă să povestească despre pregătirile lui Vitold, în privința tătarilor. Și fiindcă pe mulți îi interesa lucrul ăsta, începură a-l îngrămădi cu întrebările. Mazko spuse, că oștirile au și plecat deja spre Rusia ostică și dacă planul lui Vitold va succede, el va avea meritul, că domnia regelui Jagello se va extinde preste o jumătate de lume, până la hotarele Perziei și până la marginea lacului Aral.

Pe lângă Mazko, se adunaseră ascultători mulți. După ce vorbise mai de multeori cu principele Vitold, îi cunoștea bine planurile, pe cari le povesti așa de precis, încât cavalerii ascultau cu atențiune, fiecare cuvânt ce-l spunea.

— Acest războiu e la adevărată expediție cruciată, — zise Mazko, — căci Vitold pleacă împotriva păgânilor. Și deși Vitold se numește mare principe, el în realitate e numai locuitorul lui Jagello și guvernează în numele acestuia, peste litvani; e natural așa dar, că și învingerea și gloria să fie numai a regelui. Și ce glorie va aduce asupra litvanilor încreștinați și asupra Poloniei întregi, împrejurarea, că se vor război asupra tătarilor, ducând crucea Mântuitorului în locuri, prin cari numele Lui mai înainte era batjocurit și hilit de tot. Astfel Polonia va deveni o mare putere. Vor cuceri un teritoriu, pe unde nici când n'a umblat picior de litvan. Tochtamys, care mai înainte fusese exilat, și pe care mai înainte trupele polonilor uniți cu litvanii, voesc să-l ridice iarăși la tron, se va predă de „fiul“ regelui Vladislav și va trece la cretinism cu întreg poporul său.

Nobili ascultau curioși cuvintele lui Mazko, și mulți dintre ei, cari nu știau în contra cui pleacă Vitold, îl întrebă:

— Înainte de toate spune-ne împotriva cui începe războiul principele?

— În privința schiopului Timur, — răspunse Mazko.

Apoi urmă puțină liniște. Cavalerii auziseră adeseori de hoardele tătare, și de neînțelegerile dintre triburile acelorora, dar de acestea nu se prea interesau. N'a fost însă nici unul, care să nu fi stat uimit la auzul numelui Tamerlan, pe care îl rosteau aproape cu o așa spaimă, ca mai de mult numele lui Atila. Da, fiindcă Timur Lénk, schiopul Timur era stăpân peste vre-o douăzeci și șapte de țări supuse — era tiranul Rusiei, Siberiei, Chinei, Iudeii, Ispahanului, a orașelor Haleb și Damasc. Domnia lui puternică o simțiau locuitorii de pe întreg deșertul Arabiei, până în Egipt, iar peste Bosfor până la împărăția gracească. Tamerlan e stirpitorul omenimii; din căpătîni de mînt încercă piramizi înalte. Învingător în toate războiele lui, era un excelent și genial comandant, cărui nime nu i-a ținut călău vre-odată.

Când Tochtamys, pe care el l-a ridicat și l-a pus pe tron numindu-l de fiu al său,

a voit să-și elupte independența, cu o singură adiere de mână l'a lipsit de tron, făcându-l imposibil pentru domnie.

Tochtamys s'a refugiat la Vitold, principele litvan. Acesta voi să-l așeze de nou pe tron. Dar, ca să o poată face, era silit să se lupte mai întăiu cu schiopul Timur.

Aceasta era cauza de cavalerii priviau mirați unul la altul. În sfârșit, Kazko de Jaglav, ca mai bătrân, zise:

— Atăta-i tot, desigur nu vom avea a face cu un tras-împins numai.

— Și ori cum se va sfârși lucrul — observă înțepetește Nicola Dlugolas — noi nu vom avea nici un folos; pentru noi e tot una, de va domni Tochtamys, ori un altul peste teritoarele acele, locuite de urmașii lui Belial?

— Tochtamys se va încreștina sigur, — zise Mazko.

— E întrebare, căci cum putem să ne încredem în păgânii aceia, cari nici nu cred în Hristos.

— Gloria numelui Dlui Nostru Iisus Hristos, fie cu noi, pentru numele Lui ne punem și vieța — zise Povala.

— La aceasta ne deobligă chiar și onoarea de cavaler — adause Davisa. — Eu cunosc mulți chiar și dintre noi, cari vor lua parte în acel războiu. Zbytko de Miestui, deși are o soție tinăra și frumoasă, totuș s'a dus la vitold.

— De lucrul ăsta nu mă mir de loc, — zise Iazko Nasam. — Și orice păcat mare ne-ar apăsa sufletul, expedițiile cruciate, ne asigură indulgențe plene și ne desleagă de orice păcat.

— Pe deasupra ne câștigăm glorie pământească eternă, — adause Povala. — Eu însumi mă bucur de războiul ăsta, fiindcă știu, că avem să dăm piept cu un om brav. Timur învinsă toată lumea și stăpânește douăzeci și șapte de țări. Ce glorie va fi pentru poporul nostru de l'ar putea învinge!

— E drept! — strigă un cavaler. — Noi nu ne temem de el, nici dacă ar stăpâni o sută de împărății. Să credeți, că de ne vom asocia vre-o zece mii de luptători, putem să ne împotrivim cu lumea înteață!

— Care neam l'ar fi putut învinge pe Timur, dacă nu al nostru?

Astfel povestea cavalerii între sine, când însuș Zbisko începă să se minuneze, cum de până acum nu i-a venit dăru să plece cu Vitold împotriva tătarilor. Pe vremea când era în Vilna se dorea în Cracovia, să ieie parte la jocurile cavalești, dar s'a cugetat, că aci nu-și va putea face renume. Bă la sosirea lui, a comis o faptă, încât ușor putea fi pedepsit cu moarte; pe cănd în oștirea lui Vitold ar fi murit cu glorie.

Aum începă să vorbească Kazko de Kalkov, un bătrân de o sută de ani, care spuse cu o voce trămurândă, încât abia îl puteai înțelege:

(Ve urmă).

## Economie.

*Povește cu privire la manuarea și plantarea pomilor altoiți și a pădureților.*  
(Continuare).

La plantare așezăm pomul lângă par pe mușuroiul din mijlocul groapei, având grije să nu-l punem mai adânc decât a stat în școala de pomi, fără mai bine ceva mai aus, căci cu pământul se mai așează. Până unde a stat în pământ în școală, se cunoaște după culoarea coajei. Rădăcinile le așezăm cu grije pe mușuroi și apoi cu mâna punem pământ bun și fin pe rădăcini și între ele, îndesând bine pământul cu mâna, ca să nu rămână spațuri goale. Dacă am acoperit rădăcinile cu cel puțin 5 cm. pământ atunci putem indesa pământul, călcându-l cu piciorul începând de la marginea groapei și mergând spre mijloc. Peste pământul acesta putem pune un strat de gunoiu de 10 cm. grosime, care nu numai că îmbunătățește pământul și oferă (dă) diferite materii de nutreț pomului, dar totodată îl apără și contra pericolului de a se usca, conservând umezeala. Dacă plantația se face primăvara îl udăm după aceasta cu 3—4 căni (cofe) de apă și apoi umplem groapa de tot cu pământul care ar mai fi lângă groapă, făcând în jurul pomului o albă din pământ.

Terminând plantarea, legăm pomul de parul bătut mai înainte. Parul să ajungă numai până sub coroană, iar vârful parului se rotunzește pentru a nu vătăma pomul. Pentru legat putem întrebuința pae sau nuele de răchită (salcă). Pomul se leagă sub coroană și la mijloc, legătura să aibă forma unu  $\infty$  culcat, adică să fie trasă și între pom și par ca să nu se frece unul de altul. Legătura să nu fie prea strânsă, ca pomul să se poată așeza cu pământul.

Pomii plantați să se taie și anume la meri și peri, mlădița să rămână de 70—80 cm. de lungă, la vișini, cireși, caise, perseci rămâne 5—6 ochiuri, la pruni ceva mai mult.

Nucii nu se taie.

Dacă plantarea pomilor s'a făcut toamna atunci să taie numai în primăvara următoare.

În caz de secetă pomii trebuiesc udați. E bine să acoperim albia făcută în jurul lor cu un gunoiu păios pentru a conserva (păstra) umezeala din pământ.

Pădureți se plantează primăvara în școala de altoit. Pentru școala de altoit să se aleagă un loc plan (oblu) și deschis, unde jumblarea aerului nu e împedată de ziduri, pomi etc. Pământul se rigolează (desfundă, întoarce) toamna sau iarna la 60 cm. adâncime. Primăvara plantăm pădureții luând distanța rândurilor de 80 cm. iar în rând 40—50 cm. Pădureții din rândul al doilea se cază la mijlocul pădureților din rândul întâiu, cei din rândul al treilea iar în direcția celor din rândul întâiu. Prin împărțirea aceasta razele soarelui pot străbate, și aerul, căldura pot circula mai ușor.

Pădureții pentru plantare îi pregătim în modul următor: Rădăcinile vătămate sau stricate le depărtăm, rădăcina principală o scurtăm pe jumătate din lungime, celelalte numai puțin, mlădițele de pe pădureți le curățăm până la 30 cm. înălțime, ce e mai sus se scurtează, asemenea și pădurețul se scurtează la 40 cm. lungime. După aceasta așe-

zăm rădăcinile pădureților în ciurială făcută din lut, baleză de vită și apă, și din aceasta îi plantăm, udându-i bine cu apă.

Pentruca pădureții să fie puși în rând, e bine a se folosi o sfoară împărțită și lângă aceasta să așezăm pădureții în groapă.

Îngrijirea mai departe a pădureților constă în aceea, că pământul să fie curățit de buruieni și în cas de secetă, dacă e posibil îi udăm.

Pădureții se altoesc în luna Iulie-August prin oculare.

Sibiu, 3 Martie 1911.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu.”

Pant. Lucaș,  
prez.

V. Tordășian,  
secretar.

## Bibliografie.

### A apărut:

„Glasul Unirei” de Virgil Pop, preot român unit. Prețul 20 fileri. Venitul broșurii e destinat pentru fondul zidiri bisericilor unite din Gerliște. Se poate procura dela autor în Gerlistye (u. p. Krassova, cott. Krassószörény.)

**Antologionul sau Mineiul tomul I.** carele cuprinde în sine slujbele dumnezeiilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

### 1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•30  
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•30

### 2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7•30 cor.  
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•30 cor.

### 3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

**Carte de cotire maghiară pentru clase:** V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negrușiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

## Doctorul de casă

sau

## Dicționarul sănătății,

impodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, idroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecské** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porte. Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

## Posta Administrațiunii.

Bothaza pe 1910 sem. 2-lea. *Cătelul rom.* pe 1909 sem. 2-lea și 1910 sem. 1-iu. *Sepsi-Arkos* pe 1911. *Feldru* pe 1911. *Kőfarka* pe 1911 sem. 1-iu. *V. S. Ragusa* pe 1911 sem. 1-iu. *Certegia* pe anii 1902—1906. *Mădărașul de Câmpie* pe 1910. *Dateș* pe 1907 și 1908. *Lozna mare* pe 1911. *Varadia* pe 1908. *Porumbacul infer.* 1904. *Lelești* până în 1 Nov. 1906. *Salva* pe 1899. *Sava* din 1 Nov. 1909 până în 1 Nov. 1910. *I. S. Șomcuta mare*, pentru 7 parohii pe 1910 sem. 2-lea. *Grind-Cristur* până la finea anului 1910. *Vajda-Szt.-Iván* pe 1911. *Túr* pe 1907, 1908 și 1909. *Adămuș* pe 1911. *Cecălaca* pe 1910. *Sănmărtinul sărat* pe 1910. *Mănărade* pe 1898 sem. 2-lea și 1899 sem. 1-iu. *Sân-Nicolau mare* pe 1908 sem. 1-iu. *Băbâna* pe 1910 semestr. 2-lea. *Rechitova* a plătit în 13/12 1910 abon. pe anii 1906—1909. Adresa se va schimba.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa

Redactor respons.: Augustin Gruiția

să se adreseze cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

## Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

## Vite altoite

(calitate superioară)  
viță europeană și americană cu și fără rădăcini (Cătelez instructiv la cerere gratis).

# FISCHER & Co.

Pomi Viticultura

(30) 2-2

**Concurs.**

Pentru complinirea postului de învățator la școala comunală cu limba de propunere maghiară-română din Jankahid excriu nou concurs cu termenul de 25 Martie 1911.

Salariu: 1000 cor. și quinquenalele prescise. 200 cor. bani de cvartir, 20 cor. pentru grădina, 10 cor. pentru cancelarie și 40 cor. pentru participarea la conferențele învățătorești.

Salariul se solvește luna anticipativ.

Învățătorul ales va fi obligat a îndeplini și funcțiunea de cantor gr.-cat. fără altă remunerațiune afară de stolele îndatinate.

Recurenți cari nu-s cvalificați la stat vor avea să dovedească cu atestat dela antistia comunală subscris și de inspectorul regesc de școli concernent că cunosc limba maghiară în așa măsură, cât sunt capabili a propune în acea limbă. Cunoașterea tipicului și a glasurilor asemenea trebuie dovedită.

Recursele scrise ungurește, provăzute cu Extras de botez, Diploma, atestatele de serviciu și cele mai sus amintite, deduse ori traduse în limba maghiară să se subștearnă senatului școlastic comunal în Jankahid (Tórontál) până la termenul de sus.

Jankahid la 25 Februarie 1911.

**PETRU CONDA,**

preot gr.-cat. președintele școlii  
comunale.

**Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.**

Procur și dau informațiuni în afaceri procesuale, școlare, bisericesti și comerciale. Intervin la referenții dela Curie, din ministerii și dela toate oficiile publice din capitală, dau îndrumări în afaceri administrative, procur tot felul de documente, atestate și mape. Esoperez și urgitez concesiuni și dispensațiuni la căsătorii, licențe de birt și pentru trafici, mijlocesc ajutor de stat la cumpărări de izlaze și pășuni, pe baza legii din 1908 art. 43. Mijlocesc împăcări procesuale și în afaceri concursuale, apoi cumpărări, vânzări și exarandări de bunuri, păduri, teritorii de vânat și îndeosebi articlii tehnici, rechizițe economice precum: mașini de imblătit, de arat, de scos butucii, de scris, de cusut și căsse de fer incombustibile, diferite motoare pentru mori și uloiniți. Mijlocesc pentru oficianți împrumuturi personale, pentru țărani, proprietari de pământ, comune și comunități împrumuturi ieftine, simple ipotecare și amortisaționale calculate cu 4 $\frac{1}{2}$  procente la pută și 1 procent amortizare din capital; câștig reescompt pentru bănci, efeptuesc tot felul de comande comerciale, mărfuri, semănțe de primăvară pentru grădinari și economi, apoi comande la bursă, hârtii de valoare.

Observ, că cumpărările mașinilor și motoarelor le mijlocesc astfel, că partea contractuală o controlez eu, iar cea tehnică va fi controlată de un tinăr român, absolvent la politehnică, care totdeauna este expertul

meu la astfel de cumpărări, deci feritvă de agenții din provincie, cari prin mijlocirea lor numai procese, însă nu marfa dorită vă câștigă.

Taxele vor fi moderate și serviciul prompt, însă rog o anticipație de cinci coroane, cu care sumă se achită corespondența, urgențele, comandele și informațiunile mai simple. — Rog la întreprinderea mea sprinjal on. public român și îndeosebi a colegilor mei.

Cu stimă

**DR. CONSTANTIN MANEA**

advocat diplomat.

VIII. Aggteleki-u. 12., I. 7. Telefon 171-27.

(29) 4-4

**AVIZ.** Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am început praxa de dentist în Blaj Casa capitulară vis-à-vis de reședința metropolitană. Cu stimă: *Virgil Muntean*, dentist.

(23) 7-?

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

**MIHAI-VITEAZUL**

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

În Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare *Calendarul „Minervei“* cu 1 cor. 25 fil. + 20 fil. porte postal.

Singurul institut de asigurare ardelean

**„Transsylvania“**

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

**Asigurări împotriva focului**

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

**Asigurări pe viață**

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168-13
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,571,035-51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045-412
	vieată	10,847,132-
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,309,887-

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(26) 5-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

**ANTONIU NOVOTNY**

în Timișoara-Fabric

(27) 5-52



→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre proadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ea și spre turnarea de teace de metal.



Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.